

Lisää ongelmia

TUULA-MARIA AHONEN

Elämme keskellä ympäristötiedon tulvaa, josta toimittajat valikoivat tärkeäksi vain osan. Tutkija Jari Lyytimäki käsittelee kirjassaan unohdettuja ympäristöongelmia, joilla kuitenkin on kytköksiä ja yhteisvaikutuksia suhteessa vakavimpana pidettyyn ongelmaan, ilmastonmuutokseen. Tutkijat tuottavat hyvin erilaista tieteellistä tutkimusta ympäristöstä, mutta Lyytimäki näkee tässä kaikessa luovia mahdollisuuksia.

Valoa pidetään yksinomaan myönteisenä asiana, mutta liian voimakas, väärään aikaan loistava ja väärään paikkaan suunnattu valo on kuitenkin ympäristöongelma.

Öisen valosaasteen epäillään lisäävän ihmisten syöpäriskiä, erityisesti naisten riskiä sairastua rintasyöpään. Eläimet kärsivät valosaasteesta: yksi tunnetuin haitta on yöllä liikkuvien eläinten suunnistuskyvyn heikentyminen.

Kanarian saarilla on ollut voimassa valosaasteen vähentämiseen tähtäävä laki jo vuodesta 1988. Suomessa toistaiseksi vasta Järvenpään kaupunki on ottanut tavoitteekseen valosaasteen ehkäisemisen.

Meluntorjuntaan riittää Suomessa varoja valitettavan usein vasta sitten, kun haitat ovat muuttuneet sietämättömiksi, Lyytimäki toteaa. Meluongelmien kärjistyminen osoittaa, miten

vähäisinä pidetyt pulmat voivat kasautua vakaviksi ongelmiksi, kun niihin ei puututa aktiivisesti ja ajoissa.

Melu ja ilmastonmuutos ovat kuitenkin osa samaa ongelmaa. Täysin toisistaan irrallisia ongelmia ei ympäristöstä löydy, vaan jokainen ympäristökysymys liittyy jollakin tavalla joihinkin muihin ympäristöongelmiin, Lyytimäki korostaa.

Ilmastokeskustelusta löytyy lukuisia esimerkkejä siitä, miten ratkaisumahdollisuuksien sijaan korostuvat ongelmat ja yhteistoiminnan sijaan syyttely. Nykyistä ympäristökeskustelua voidaan Lyytimäen mukaan luonnehtia suurelta osin systeemiälyttömäksi. Toimintahalun ja -kyvyn sijaan ympäristökeskustelu tuottaa liian usein pelkiä huolestuneen sivusta seuraamisen käytäntöjä.

Lyytimäki näkee toivoa kansalaisaktivismissa, johon hän kirjassaan haluaa rohkaista ihmisiä. Epävarmassa yhteiskunnassa pienikin toisinajattelijoiden joukko voi olla riittävä käynnistämään tärkeitä muutoksia. Yhdenkin virkamiehen, tutkijan tai kansalaisen innovatiivisuus tai aktiivisuus voi vaikuttaa suuresti yhteiskunnalliseen oppimiseen, jonka avulla ympäristönäkökohtia voidaan alkaa ottaa huomioon entistä paremmin.

Kokonaisuuden vipuvoima on yksi systeemiälyn neljästä kivijalasta.

Jari Lyytimäki
Unohdetut ympäristö-
ongelmat
Helsinki: Gaudeamus,
2006
238 s.

lasta. Kokonaisuuden vipuvoima viittaa siihen, että pienilläkin teoilla voi olla suuria vaikutuksia. Lyytimäki ottaa esimerkiksi Roska päivässä -liikkeen, jonka jäsenet keräävät päivittäin ainakin yhden roskan. Konkreettinen roskan poimiminen lisää ympäristön siisteyttä ja haastaa pohtimaan ympäristön roskaantumisen syitä ja toimintamekanismeja.

Parhaimmillaan tämä johdattaa ajattelun ja toiminnan laajempaan muutokseen: roskia ei enää ehkä heitetäkään huolimattomasti jalkakäytävälle ja ehkä kaupan henkilökunnalle esitetään toivomus järkevämmiin pakatuista tuotteista. Tämä puolestaan voi synnyttää kimmokkeen pakkaustekniikan tuotekehitykseen, jos riittävän moni esittää saman toiveen, Lyytimäki hahmottaa pienen teon mahdollistamaa prosessia.

Lyytimäki näkee nykytilanteessamme uudenlaiset ajattelutavat, ideat ja instituutiot välttämättöminä, jotta pitkän aikavälin hyvinvointimme ja olemassaolomme voidaan turvata.